

LAPIDARIJ MUZEJA MEĐIMURJA U ČAKOVCU

Otvorenje 17. veljače 1996. godine

Višnja Zgaga
Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

arheološke i kulturno-historijske zbirke. Tako je u veljači 1996. godine realizirana još jedna etapa zacrtanog programa prezentacije muzejske građe (slijedi stalni postav etnografske zbirke koji je pred finalizacijom). Iz arheološke zbirke izložen je samo jedan spomenik, rimska nadgrobna ploča iz 2. st. pr. n.e. koja je bila u sekundarnoj upotrebi na ulazu bastiona utvrde Staroga grada. Ondje ju je navodno dao ugraditi Nikola Zrinski Sigetski što neosporno govori o renesansnom kulturnom krugu kojem je pripadala ta obitelj. Ostali kameni spomenici dio su kulturno-historijske

Lapidarij Muzeja Medimurja u Čakovcu

snimio: Bojan Damiš, veljača 1996.

Veliki dvokatni dvor unutar stare čakovečke gradske tvrđave, Stari grad Zrinskih, najznačajniji je profani spomenik Medimurja i jedan od najmarkantnijih feudalno-fortifikacijskih kompleksa sjeverozapadne Hrvatske. U jednom dijelu tog objekta odvija se djelatnost Muzeja Medimurja od njegovog osnutka, 1954. godine. Povremenim adaptacijama on se proširuje i danas muzej raspolaze najvećim dijelom tog izuzetno vrijednog spomenika kulture.

Tako je sustavnim istraživanjima i radovima na kompleksu koji se provode od sedamdesetih godina, između ostalog, otvoren niz arkada koje su zatvarale unutarnje dvorište. Dobiven je vrlo kvalitetan prostor koji može imati više funkcija. Muzej je odlučio unutar arkada izložiti dio najreprezentativnijih kamenih spomenika iz svog bogatog fundusa

zbirke i markantni su primjerci koji su svi vezani uz prostor Čakovca i Medimurja; renesansna nadgrobna ploča Malakoczija, velikog prijatelja Jurja Zrinskog, memorijalni obelisk iz Kuršanečkog luga, postavljen na mjesto pogibije Nikole Zrinskog, neistražen reljef iz Čakovca i velika kasa koja se nalazila u ulaznom dijelu čakovečkog bastiona. No najintrigantniji i najkontroverzniji izlošci su lapida: šesnaest kamenih poprsja hrvatskih i ugarskih velikaša, dimenzija oko 80x80cm, do danas enigma hrvatske skulptorske baštine.

Kontroverzni stoga što su enigme u vezi datacije poprsja, njihovih autora, kao i funkcije do sada nerazjašnjene. Prema jednoj tezi koju je zastupala Marijana Schneider, a koju je preuzela i kustosica Muzeja Medimurja, Lidija Plavec Butković, koja je kataloški obradila poprsja za postav lapidarija, skulptura se veže uz vrijeme Nikole Zrinskoga. Tri su uporišta te

Lapidarij Muzeja Medimurja u Čakovcu,
snimio: Bojan Damiš, 1996.

konstatacije: prvo, nalazi se veza između monumentalnosti same plastike i iskaza nizozemskog znanstvenika i putnika Jakova Tolliusa. Prema tom izvoru, čakovečka palača bila je izuzetno raskošno opremljena, te se tako i zaključuje da bi te skulpture mogle pripadati tom kompleksu. Nažalost, u opisu se ne spominje impozantna portretna skulptura. Drugo, uočena je sličnost između Widemannovih bakroreznih portreta ugarskih i hrvatskih velikaša i krajiških zapovjednika (izdanih 1646. i 1652. godine) sa skulpturama i s Ex librisom Nikole Zrinskog.

Štoviše četiri su lika identificirana sa sigurnošću, a dva su hipotetična na temelju njegovih bakroreza. Slaba strana ove teze jest u činjenici da su se Widemannovi bakrorezi i kasnije preuzimali, odnosno da su služili kao predlošci za slikare i skulptore. Treće, poprsja se mogu vezati uz ona na palači Estherhazyu u Eisenstadtu, Mathiasa Mayra iz 1667.god. Ova zadnja teza pretpostavlja i drukčiju funkciju te skulpture, naime kao arhitektonsku plastiku. Upravo crteži C. Reicha iz 1822. godine (koje je objavila I. Lentić Kugli i prikazuju nerealizirane planove adaptacije), jednog od unutarnjih pročelja Novog dvora pokazuju poprsja koja stoje na konzolama između prozora.

Sve ove dileme nisu riješene, te se autorica ove izložbe odlučila na popratnu izložbu, kao svojevrsnu sadržajnu nadopunu, u kojoj je izložena dokumentarna, povijesna i povijesno-stilska građa. Tako se čitava izložba čita kao poziv stručnjacima na istraživanje kako bi se ovaj neosporno vrijedni korpus baštine inkorporirao u buduće povijesti umjetnosti naše zemlje.

I još nešto; likovi velikaša isklesani su u vrlo lošem kamenu pješčaniku s mnogim oštećenjima koja su u nekim slučajevima i takva da otežavaju identifikaciju osobe. Osim toga pod utjecajem atmosferilija i neadekvatnog čuvanja materijala, znatna su i površinska oštećenja kamena. Kako pristupiti konzervaciji i restauraciji spomenika bit će jedno od važnih pitanja i problema ubuduće.

Poprsje muškarca
(1660.-1670.),
štajerski kipar (?)
kamen pješčenjak,
širina 83cm, visina
74 cm

snimio:
Bojan Damiš